

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie X./2023
Senát IV

Nález:

spisová značka	IV. ÚS 338/2023
populárny názov	Dovolacie dôvody - zmätočnosť
sudca spravodajca	Miroslav Duriš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	05.09.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Pri posudzovaní intenzity pochybenia odvolacieho súdu v rámci dovolacieho konania je nevyhnutné chápať právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie normované v § 420 písm. f) CSP ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces spájajúce sa so súdnym rozhodnutím, t. j. aj atribút riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovatelia boli stranou v konaní vedenom okresným súdom v procesnom postavení žalobcov, ktorí sa proti žalovanej 1 (Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina) a žalovanej 2 (Kysucká nemocnica s poliklinikou Čadca) domáhali náhrady škody, ktorá vznikla v dôsledku usmrtenia poškodeného, ktorý bol liečený u žalovanej 1, kde aj zomrel. Predmetom konania pred všeobecnými súdmi bol nárok na náhradu nákladov na výživu sťažovateľov podľa § 448 Občianskeho zákonníka pretransformovaný od 1. augusta 2004 novelou na pozostalostnú úrazovú rentu, ktorej suma sa odvíja od sumy vyživovacej povinnosti, ktorú poškodený plnil k sťažovateľom ku dňu úmrtia.</p> <p>Okresný súd rozsudkom z 5. júna 2015 uložil žalovanej 1 povinnosť zaplatiť sťažovateľke 1 sumu 165,85 eur s príslušenstvom a sumu 2 115,20 eur, žalovanej 2 uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke 1 sumu 663,28 eur s príslušenstvom a sumu 8 460,80 eur; žalovanej 1 uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 29,87 eur s príslušenstvom a sumu 1 543 eur a žalovanej 2 uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 119,50 eur s príslušenstvom a sumu 6 174 eur; žalovanej 1 uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke 2 sumu 12 eur s príslušenstvom a sumu 404 eur a žalovanej 2 uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke 2 sumu 48 eur s príslušenstvom a sumu 1 616 eur; vo zvyšku žalobu zamietol; právo na náhradu trov konania nepriznal žiadnej zo strán.</p> <p>Krajský súd rozsudkom z 30. júna 2016 rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol, potvrdil a v ostatných</p>

	<p>výrokoch ponechal rozhodnutie nedotknuté.</p> <p>Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu uznesením z 26. septembra 2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu procesného pochybenia spočívajúceho v nedoručení vyjadrenia sporovým stranám.</p> <p>Po vrátení veci krajský súd rozhodol opätovne rozsudkom z 13. decembra 2018 tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol, a vo výroku o trovách konania potvrdil, v ostatných odvolaním nenapadnutých výrokoch ponechal rozhodnutie nedotknuté.</p> <p>Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu uznesením z 24. novembra 2020 opätovne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu procesného pochybenia spočívajúceho v nevysporiadaní sa s námietkou týkajúcou sa žiadosti o poskytnutie zvukového záznamu z pojednávania.</p> <p>Vo veci opätovne rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 33/2021 z 24. júna 2021, ktorým rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol, a vo výroku o trovách konania potvrdil, v ostatných odvolaním nenapadnutých výrokoch ponechal rozhodnutie nedotknuté.</p> <p>O dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ho odmietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovatelia predovšetkým namietajú arbitrárnosť v kontexte vady zmätočnosti, a to nevyhodnotením námietky nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Za odopretie spravodlivosti považujú konštatovanie procesnej neprípustnosti dovolania, ak sa namieta nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu a neodpovedanie odvolacieho súdu na argumenty strán v spore, ktoré sú pre rozhodnutie vo veci podstatné. Námietka sťažovateľov je opodstatnená.</p> <p>Najvyšší súd pri skúmaní, či došlo k namietanej vade zmätočnosti, konštatoval, že jej hlavnými znakmi sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces (i) a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia (ii). Následne v podstatnom v napadnutom uznesení k pojmu nesprávny procesný postup, ktorý je <i>conditio sine qua non</i> pre záver o tom, že k vade zmätočnosti došlo, zdôraznil v bode 17.3, že tento nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahnutím na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť. Konštatoval, že postupom súdu možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. V bode 21 napadnutého uznesenia však následne vyvodil, že rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno považovať za nepreskúmateľné ani neodôvodnené a prípustnosť dovolania nezakladá ani podľa dovolateľov prijatý nadbytočný výrok odvolacieho súdu o nedotknutí sa odvolaním nenapadnutých výrokov.</p> <p>Okrem zjavne chýbajúcej racionality medzi premisou, podľa ktorej pod pojem nesprávny procesný postup súdu nemožno vzťahnúť samotné rozhodnutie súdu, a záverom o tom, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je nepreskúmateľné a neodôvodnené, ústavný súd konštatuje, že samotná premisa uplatňovaná najvyšším súdom v dovolacom konaní z ústavnoprávneho hľadiska neobstojí. Ústavný súd už totiž judikoval, že pri posudzovaní intenzity pochybenia odvolacieho súdu v rámci dovolacieho konania je nevyhnutné chápať právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie normované v § 420 písm. f) CSP ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces spájajúce sa so súdnym rozhodnutím, t. j. aj atribút riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia (m. m. II. ÚS 120/2020, I. ÚS 570/2020).</p> <p>Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť</p>

dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod. (pozri k tomu uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017, m. m. I. ÚS 570/2020, IV. ÚS 58/2021, IV. ÚS 88/2023). V prípade, že nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 9 Cdo 277/2021 z 30. novembra 2022).

Ústavný súd už rovnako prezentoval názor, že nedostatočná kvalita súdneho rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nezodpovedá procesným požiadavkám práva na spravodlivý proces, môže byť predmetom dovolacieho prieskumu v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (m. m. IV. ÚS 154/2020, IV. ÚS 447/2020, I. ÚS 570/2020).

Recentné názory judikované v súvislosti s požiadavkou na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia najvyšším súdom, ako aj ústavným súdom preto vyvracajú tvrdenia zúčastnenej osoby (k tomu pozri bod 37 tohto nálezu) o tom, že by išlo o právnu otázku, ktorá by bola rôznymi súdnymi autoritami rozhodovaná rozdielne.

V tomto ponímaní preto neobstoí ani odkaz najvyššieho súdu na judikát R 111/1998 (bod 15 tohto nálezu), podľa ktorého sa nepreskúmateľnosťou neodníma účastníkovi možnosť konať pred súdom, a teda sa ňou ani nezakladá prípustnosť dovolania. Judikát najvyššieho súdu mal svoje opodstatnenie v čase svojho prijatia, keďže vychádzal z právnej úpravy Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorá rozlišovala medzi vadou zmätočnosti a tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Judikát R 111/1998 bol následne nahradený judikátom R 2/2016, ktorý riešil konkurenciu medzi dvomi dovolacími dôvodmi rovnako v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, a to či je nedostatočné odôvodnenie vadou zmätočnosti a je teda dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP a prípustnosť dovolania z tohto dôvodu je daná proti „každému“ rozhodnutiu (§ 237 OSP) alebo či ide o druhý dovolací dôvod, a teda „len“ o inú vadu podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, kde je prípustnosť „obmedzená“ podmienkami podľa § 238 a § 239 OSP. Tento konflikt však v súčasnej právnej úprave už nerezonuje, keďže Civilný sporový poriadok už nepozná „inú vadu konania“ ako dovolací dôvod. Súčasná právna úprava v § 420 písm. f) CSP upravuje tento dôvod zmätočnosti inak a posun v jeho vnímaní bol zo strany ústavného súdu naznačený už v nálezoch č. k. II. ÚS 559/2018 z 13. marca 2020 a č. k. IV. ÚS 314/2020 z 1. júla 2020 (publikovaný v Zbierke nálezo a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 69/2020).

Ústavný súd preto vo vzťahu k tejto sťažnostnej námietke uzatvára, že postup právneho posudzovania prípustnosti a dôvodnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a jeho odôvodnenie sú protirečivé a ústavne neudržateľné, keďže v rozpore s recentnou rozhodovacou činnosťou ústavného súdu nechápu právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie normované v § 420 písm. f) CSP ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces spájajúce sa so súdnym rozhodnutím – zahŕňajúc aj požiadavku na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Táto požiadavka v zmysle judikatúry EŠLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre

	<p>rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis proti Grécku, rozsudok z 29. 5. 1997, Higgins proti Francúzsku, rozsudok z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Švajčiarsku, rozsudok z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).</p> <p>Keď sa konajúci súd rozhodujúci o opravnom prostriedku sťažovateľa nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. III. ÚS 402/08, IV. ÚS 279/2018).</p> <p>Z už uvedeného preto rezultuje záver, že postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní je výsledkom ústavne neutržateľného právneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania. Odmietnutie dovolania sťažovateľov je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania podaného z dôvodu existencie vady zmätočnosti, čo odôvodňuje záver, že súdna ochrana nebola sťažovateľom najvyšším súdom poskytnutá v zákonom – Civilným sporovým poriadkom predpokladanej kvalite, čo viedlo ústavný súd k vysloveniu porušenia práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu síce konštatuje záver o tom, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je nepreskúmateľné, no tento záver relevantným odôvodnením nepodporuje. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktorému chýba akékoľvek vysporiadanie sa s argumentáciou strany v konaní, nenapĺňa atribúty rozhodnutia spravodlivého a presvedčivého, teda takého, ktoré by bolo možné považovať za rozhodnutie zabezpečujúce spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov v konaní. Z uvedeného dôvodu treba prisvedčiť argumentácii sťažovateľov o tom, že uvedený záver formuluje najvyšší súd vo všeobecnej rovine bez akejkoľvek konkretizácie s prihliadnutím na výhrady uvádzané sťažovateľmi.</p> <p>Nezohľadnením požiadaviek konkrétneho odôvodnenia, ktorým by sa najvyšší súd vysporadúval s námietkami prezentovanými v dovolaní sťažovateľmi, a teda aj absencia aplikácie právnych záverov ustálenej judikatúry ESĽP týkajúcich sa požiadaviek na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia robia napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nepresvedčivým a ústavne neutržateľným.</p> <p>Ústavná neutržateľnosť právneho posúdenia prípustnosti dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj nezohľadnenie požiadaviek konkrétneho odôvodnenia, ktorým by sa najvyšší súd vysporiadal s námietkami prezentovanými v dovolaní sťažovateľmi, rezultujú do záveru o tom, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 28. februára 2023 a postupom najvyššieho súdu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, bolo porušené právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>dovolacie dôvody-zmätočnosť rozhodnutie-nepreskúmateľnosť</p>

	Najvyšší súd Slovenskej republiky
--	-----------------------------------

spisová značka	IV. ÚS 397/2023
populárny názov	Dovolacie dôvody - trestné konanie
sudca spravodajca	Libor Duľa
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 2
analytická právna veta	Pri akceptácii materiálneho spôsobu ponímania najvyšším súdom vymedzenia dovolacích dôvodov v podanom dovolaní nie je možné považovať za nedostatočné alebo inak dovolací prieskum vylučujúce vymedzenie dovolacieho dôvodu orientovaného na kvalifikačnú chybu preto, lebo dovolateľ síce uvedie podporné skutkové argumenty, nie však na účel zmeny skutkového zistenia obsiahnutého v popise skutku, ktorá by (až) mala zmeniť/eliminovať právnu kvalifikáciu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola rozsudkom špecializovaného trestného súdu z 30. apríla 2019 uznaná vinnou z prečinu nepriamej korupcie, za čo jej bol uložený podmienený trest odňatia slobody vo výmere 1 roka so skúšobnou dobou 2 roky, ako aj peňažný trest vo výške 3 000 eur a náhradný trest odňatia slobody vo výmere 3 mesiacov. Najvyšší súd uznesením z 20. mája 2020 zamietol odvolanie prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry a sťažovateľky ako nedôvodné. Najvyšší súd uznesením z 24. januára 2023 sťažovateľkou podané dovolanie odmietol.
z odôvodnenia	Pre posúdenie veci je podstatná aktuálna judikatúra najvyššieho súdu k použitej právnej kvalifikácii v právnej vete II rozhodnutia publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 49 v čiastke 5/2017, ktorá znie: «II. Formuláciu „svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby“, uvedenú v § 336 ods. 1 a ods. 2 Trestného zákona, je potrebné vyložiť tak, že ide o uplatňovanie vplyvu páchatel'a, zásadne smerujúce k zneužívaniu právomoci osoby, ktorá je predmetom pôsobenia. Nejde teda o pôsobenie síce neformálne (nezodpovedajúce výslovnému popisu v norme upravujúcej postup v príslušnom konaní), avšak nevybočujúce z podstatného smerovania k legálnemu účelu právomoci osoby uvedenej v ustanoveniach §§ 328 až 330, resp. §§ 332 až 334 Trestného zákona. Musí ísť pritom o priame pôsobenie podplácanej osoby na osobu, ktorá disponuje právomocou, nie o pôsobenie prostredníctvom vplyvu inej intervenujúcej osoby, inak o trestný čin podľa § 336 Trestného zákona nepôjde, aj keď úplatok za dotknuté priame pôsobenie možno prijať alebo poskytnúť buď priamo, alebo cez sprostredkovateľa (taká alternatíva platí aj v prípadoch uvedených v §§ 328 až 334 v odsekoch 1 Trestného zákona).» Znenie skutkovej vety musí zabezpečiť dostatočné objasnenie okolností vysvetľovanej v právnej vete citovanej v bode 16, ktorá sa týka akejkoľvek podplácanej osoby ako páchatel'a pasívnej nepriamej korupcie, ktorá má v protihodnote za úplatok svojím vplyvom pôsobiť na inú osobu, ktorá disponuje určitou právomocou (v tomto prípade na prokurátora s právomocou zastaviť trestné stíhanie). Také uplatňovanie vplyvu musí smerovať k zneužívaniu právomoci osoby, na ktorú má páchatel' pôsobiť. Uvedená okolnosť prepája subjektívnu stránku konania páchatel'a ako prijímateľa úplatku a subjektívnu stránku osoby poskytovateľa úplatku (ktorý môže byť páchatel'om aktívnej nepriamej korupcie podľa § 336 ods. 2 Trestného zákona) v tej podstatnej okolnosti, že protihodnota úplatku má tkvieť v budúcom alebo už minulom pôsobení páchatel'a na tretiu osobu, ktoré má vyvolať (vyvolalo) protiprávne

konanie takej osoby disponujúcej právomocou (a naopak, nejde o pôsobenie, hoci neformálne, ktoré k takému „nekalému“ postupu, resp. rozhodovaniu nesmeruje, resp. nevybočuje z podstatného smerovania k legálnemu účelu právomoci dotknutej tretej osoby). Poskytovateľ aj prijímateľ úplatku teda na základe vzájomnej komunikácie vedia, čo je, resp. má byť (ako to bolo popísané) „v hre“ skutočne alebo domnele smerujúcej k právne nedovolenému postupu, a to bez ohľadu na to, kto z nich popísanú situáciu inicioval, a bez ohľadu na vedomosť osoby disponujúcej dotknutou právomocou o predmetnej iniciatíve, ktorá sa tejto osoby týka. To nijako neodporuje najvyšším súdom správne vyslovenému záveru, že ku kritickému pôsobeniu nemusí dôjsť a osoba, na ktorú má byť pôsobené, sa o takom pôsobení, ak je len predstierané (je predstieraný zámer pôsobiť alebo je predstierané už vykonané pôsobenie) alebo ak k pôsobeniu nedôjde z iných (hoci objektívnych) dôvodov, nemusí ani dozvedieť (a teda sa nemusí dozvedieť ani o kritickom korupčnom prvku).

Podstata dovolacej námietky obsahovo (teda tak ako má byť posúdená) s potrebnou výpovednou hodnotou smeruje k popísanej okolnosti a dodatočnou argumentáciou vysvetľuje, že k zneužívaniu právomoci prokurátorom nedošlo a nebolo ani sľubované jeho vyvolanie v protihodnote za úplatok, bolo sľúbené „len“ legálne pôsobenie obhajcu pri výkone činnosti advokáta v trestnom konaní s predpokladaným výsledkom (dosiahnuteľného) zastavenia trestného stíhania, pričom tento predpoklad sa aj zákonnou cestou naplnil (trestné stíhanie bolo zastavené).

Je v tejto súvislosti a v nadväznosti na vyjadrenie najvyššieho súdu uvedené v závere bodu 6 tohto odôvodnenia potrebné pripomenúť práve na s. 14 napadnutého uznesenia prezentovanú tézu o viazanosti dovolacieho súdu nie formálno-právnym označením dovolacích dôvodov, ale vecným ponímaním namietaných chýb naplňajúcich niektorý z dôvodov dovolania, aj keď je taký dôvod nesprávne označený v zmysle paragrafovaného znenia zákona (R 120/2012). Podstatu námietky odráža už samotné napadnuté uznesenie najvyššieho súdu na s. 9 v ods. 2, čo zodpovedá podanému dovolaniu v bodoch 66 a 67 (bez ohľadu na označenie predmetnej časti dovolania), zároveň a najmä v časti venovanej aj podľa názvu nesprávnej právnej kvalifikácii [teda v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku kvalifikácii oproti skutkovej vete] je to bod 96 (s doplňujúcou argumentáciou v bode 98), kde sa výslovne otvára otázka úplatku ako plnenia, ktorého protihodnotou je „vybavenie“ alebo prísľub vybavenia určitej nezákonnej záležitosti (k tomu z pohľadu ústavného súdu pozri bod 17 a body 20 a 21 tohto odôvodnenia). Pri akceptácii materiálneho spôsobu ponímania najvyšším súdom vymedzenia dovolacích dôvodov v podanom dovolaní (prvá veta tohto bodu) nie je možné považovať za nedostatočné alebo inak dovolací prieskum vylučujúce vymedzenie dovolacieho dôvodu orientovaného na kvalifikačnú chybu preto, lebo dovolateľ síce uvedie podporné skutkové argumenty, nie však na účel zmeny skutkového zistenia obsiahnutého v popise skutku, ktorá by (až) mala zmeniť/eliminovať právnu kvalifikáciu. V tomto prípade je skutkový aspekt (konanie prokurátora *lege artis* a nepreukázanie opačného pôsobenia sťažovateľky na jeho osobu) len podporou námietky právnej kvalifikácie odporujúcej skutkovej vete v jej súdmi použitom znení so zameraním na okolnosť absencie vybavenia, resp. v primárnej relevancii prísľubu vybavenia záležitosti sťažovateľkou ako záležitosti (a to je kľúčové) nezákonnej.

Na popísanom základe pri posúdení dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je potrebné právne posúdenie kritickkej okolnosti konfrontovať s formuláciou obsiahnutou v skutkovej vete odsudzujúceho rozsudku, ktorá v predmetnej časti znie: „... za čo ... prísľúbila, že svojím vplyvom zabezpečí vybavenie u príslušného orgánu činného v trestnom konaní zastavenie jej trestného stíhania v uvedenom trestnom konaní...“, a to v situácii, keď sťažovateľka bola obhajkyňou klientky ... v dotknutom trestnom konaní (čo skutková veta aj konštatuje), ktoré napokon bolo aj zastavené bez možného konštatovania nezákonnosti takého postupu. Vysvetlenie najvyššieho súdu v predmetnej súvislosti uvedené v bode 13 tohto odôvodnenia je mimo rámca

relevantného posúdenia, pretože sa venuje inej okolnosti, a to dokonaniu trestného činu už žiadosťou o úplatok a nepotrebnosti vedomosti osoby disponujúcej právomocou (tu prokurátora) o prijatí úplatku v príslušnom kontexte. Najvyšší súd však nevysvetľuje, či je citovaná formulácia skutkovej vety dostatočná na nespornú konštatáciu sľúbenia (osobou sťažovateľky osobe poskytovateľky úplatku) pôsobenia sťažovateľky na prokurátora mimo legálneho rámca obhajoby advokáta klientom, teda či neprichádza na základe tohto skutkového opisu do úvahy aj opačný záver, a to že advokát sľúbi to, čo sa nazdáva, že ako obhajca vie dosiahnuť (a práve preto si žiada od klienta „prilepšenie“ k svojej legálnej, resp. oficiálne účtovanej odmene, čo je síce nepripustné a u advokáta postihnutelné disciplinárne, nie však ako trestný čin nepriamej korupcie). Odpoveď na dovoláciu námietku nedáva ani zvyšok odôvodnenia.

Ako už bolo naznačené, nie je pritom v rámci dovolacieho prieskumu pri dotknutom dôvode dovolania podstatné hodnotenie dôkazov vo vzťahu ku kritickej okolnosti, ale to, či skutková veta umožňuje vyvodit' jednoznačný kvalifikačný záver podľa samotného jej znenia (ako tento prieskumný aspekt najvyšší súd v predmetnej veci aj vo svojej ďalšej rozhodovacej činnosti chronicky zdôrazňuje).

Otázkou relevantnou pre posúdenie ústavného súdu je nielen posúdenie vecnej správnosti dotknutej právnej kvalifikácie, ale v prípade negatívnej odpovede na túto otázku aj posúdenie možnosti konštatácie (až) ústavnej neudržateľnosti ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia. V tomto zmysle platí, že ide o bazálne nevyrovnanie sa najvyššieho súdu so svojou aktuálnou judikatúrou k použitej právnej kvalifikácii napriek tomu, že s ňou síce pracuje, ale s nepochopením podstaty riešeného problému. Uvedená okolnosť pritom predstavuje hranicu medzi možnosťou a nemožnosťou kvalifikovať skutok sťažovateľky ako trestný čin, čo v súhrne znamená ústavnú neudržateľnosť v popísanom kontexte rozhodovania (mimo jeho väčšinovej správnosti, resp. ústavnej udržateľnosti, čo našlo odraz v uznesení ústavného súdu o parciálnom prijatí veci na ďalšie konanie, zároveň však aj o odmietnutí ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti).

V súhrne prezentovaných záverov teda napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorého odôvodnenie je ústavne neudržateľné v časti týkajúcej sa odpovede najvyššieho súdu na sťažovateľkou uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, došlo k zásahu do sťažovateľkou označeného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spôsobom vyvolávajúcim potrebu kasácie napadnutého uznesenia ústavným súdom a vrátenia veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu, resp. bude postupovať v kontexte § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde a podľa ustanovení šiesteho dielu siedmej hlavy tretej časti Trestného poriadku. Pre priebeh konania po zrušení ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia je relevantný zákaz zmeny k horšiemu podľa § 362c písm. b) Trestného poriadku (odrážajúceho čl. 1 ods. 1 v prepojení na čl. 17 ods. 2 ústavy), na základe ktorého nemôže dôjsť v prípade úspechu obvineného (ako sťažovateľa) v novom konaní k žiadnej zmene pôvodného rozhodnutia (tu kontextuálne aj odsudzujúceho rozsudku), a to či už by malo ísť o zmenu skutkovú, alebo zmenu právnu (mimo rámca zohľadňujúceho právny názor vyjadrený v kasačnom rozhodnutí), posúdiac každú z nich samostatne, ktorá by bola v neprospech obvineného. Inými slovami, aktuálne pre dotknutú kategóriu prípadov ak bolo pri prieskume rozhodnutia s výsledkom jeho zrušenia zistené, že skutok popísaný v pôvodnom výroku nie je kvalifikačne trestným činom (prísnejšie trestným činom), účinky ustanovení reprezentujúcich tzv. zákaz *reformatio in peius* v jeho úplnom vyjadrení [§ 322 ods. 3, § 327 ods. 2, § 362c písm. b), § 391 ods. 2 Trestného poriadku] bránia tomu, aby pri rozhodovaní v ďalšom konaní mohla byť skutková veta upravená tak, aby v nej popísaný skutok už mohol byť kvalifikovaný ako trestný čin (prísnejšie trestný čin) – išlo by totiž o skutkovú zmenu k horšiemu oproti

	pôvodnému rozhodnutiu. Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 24. januára 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	Rozhodnutie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 49 v čiastke 5/2017
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	dovolanie-dovolacie dôvody trestné konanie

spisová značka	IV. ÚS 402/2023
populárny názov	Exekučné konanie - odôvodnenie rozhodnutia
sudca spravodajca	Libor Duľa
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	11.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Odvolačný súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní (pretože ich nemala možnosť uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie), odvolací súd zlyhal, ak nereagoval na podstatné tvrdenia a argumentáciu sťažovateľky, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka ako oprávnená v exekučnej veci o vymoženie sumy 13 540,80 eur s príslušenstvom vymáhala od povinných svoju pohľadávku judikovanú platobným rozkazom krajského súdu z 19. marca 1996. Povinný v 2. rade doručil exekučnému súdu návrh na zastavenie exekúcie a na jej odklad v zmysle § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku. Exekučný súd uznesením z 26. apríla 2022 o predmetnom návrhu rozhodol tak, že v časti úroku z omeškania vo výške 28 % ročne vyhlásil exekúciu za neprípustnú a exekučné konanie zastavil. Proti uzneseniu exekučného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozhodnutím tak, že uznesenie exekučného súdu potvrdil.
z odôvodnenia	Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie uviedla zásadné argumenty, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal v odôvodnení napadnutého uznesenia, hoci v zmysle § 387 ods. 3 CSP tak mal urobiť. Sťažovateľka v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu (čl. III odvolania) namietala nesprávne právne posúdenie veci, poukazujúc na nespotebiteľský charakter úverovej zmluvy uzatvorenej podľa ustanovení Hospodárskeho zákonníka o poskytnutí strednodobého úveru na investície, čo v danej veci vylučovalo aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských veciach, a tým aj vecné preskúmanie exekučného titulu, ktorým bol v danej veci platobný rozkaz, nie rozhodcovský rozsudok ani notárska zápisnica. Týmto postupom exekučný súd podľa názoru sťažovateľky prekročil svoju právomoc. Súčasne sťažovateľka (čl. I odvolania) namietala nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý jej znemožnil vyjadriť sa k návrhu na zastavenie exekúcie, ktorý jej nebol pred rozhodnutím okresného súdu doručený.

Krajský súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení exekúcie z dôvodu, že výkon exekučného titulu je v rozpore s verejným poriadkom, potvrdil ako vecne správne, keď sa stotožnil s jeho záverom, že pokiaľ sa od povinných vymáhala suma 13 540,80 eur s 28 % úrokom z omeškania ročne od 16. mája 1992 do zaplatenia a od povinných už bola vymožená suma 66 769,98 eur, je táto zjavne neprimeraná k výške zabezpečenej povinnosti, a teda je v rozpore s dobrými mravmi. Krajský súd zdôraznil, že úroky za poskytovanie peňažných prostriedkov podliehajú *ex officio* súdnej kontrole v rámci imperatívu dobrých mravov. V ďalšom odôvodnení krajský súd, poukazujúc na judikatúru súdneho dvora v spotrebiteľských veciach, konštatoval, že v súdnom konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul – platobný rozkaz, sa uplatňoval nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, a nebolo prihliadnuté na neprijateľné zmluvné podmienky. Na základe uvedeného odvolací súd videl dôvody na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. l) Exekučného poriadku.

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní (v čl. I a III) proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, ktorá sa nepremietla ani do sumarizácie odvolacích dôvodov v napadnutom rozhodnutí. Táto potreba reagovať aj na tieto zásadné námietky bola o to naliehavejšia, že vyplynula z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol bez toho, aby sa k zamýšľanému právnemu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok za daných skutkových okolností sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok, a teda vecnom posúdení exekučného titulu – platobného rozkazu, dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštancie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoje argumenty. Navyše hodnotenie krajského súdu, že súd prvej inštancie dospel k správne záveru o neprijateľných zmluvných podmienkach v úverovej zmluve bez vyjadrenia sa k zásadnej odvolacej námietke o uzatvorení tejto zmluvy podľa ustanovení Hospodárskeho zákonníka, a následnú konštatáciu, že je irelevantné, či bol platobný rozkaz vydaný vyšším súdnym úradníkom alebo sudcom, v opísaných procesných súvislostiach možno považovať za arbitrárny záver, ktorý nevyplýva z riadneho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia.

Ústavný súd súčasne konštatuje, že krajský súd sa nevysporiadal ani s relevantnou argumentáciou sťažovateľky uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 160/2019 z 11. decembra 2019, v ktorom ústavný súd uviedol, že „právny názor okresného súdu... že nebol oprávnený preskúmať (vecnú) správnosť a zákonnosť nároku vyplývajúceho z právoplatného a vykonateľného platobného rozkazu, ktorý je podkladom na vykonanie exekúcie, považuje z ústavného hľadiska za udržateľný a zároveň za konformný s ustálenou judikatúrou slovenských všeobecných súdov v obdobných veciach.“.

Keďže za opísaných procesných okolností krajský súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní (pretože ich nemala možnosť uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie, pozn.), krajský súd zlyhal, ak nereagoval na podstatné tvrdenia a argumentáciu sťažovateľky, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Pokiaľ ide o argumentáciu krajského súdu európskym spotrebiteľským právom (ktorú zopakoval vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti), ktoré umožňuje exekučnému súdu skúmať exekučný titul z hľadiska existencie neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, a z toho plynúci záver krajského súdu, že exekučný súd v danej veci nemôže odmietnuť preskúmanie exekučného titulu, ktorý bol vydaný na podklade spotrebiteľskej zmluvy,

	<p>s uvedeným právnym posúdením sa bez vysporiadania sa s argumentáciou sťažovateľky o charaktere záväzkového vzťahu nemožno stotožniť.</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením, ktorým krajský súd bez náležitého zdôvodnenia potvrdil uznesenie okresného súdu o vyhlásení exekúcie v časti o vymoženie úroku z omeškania vo výške 28 % za neprípustnú a ktorým exekúciu zastavil, bolo porušené základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu zo 14. marca 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>rozhodnutie-odôvodnenie práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu zmluva-zmluva o úvere exekúcia-exekučné konanie spotrebiteľ, spotrebiteľské právo-neprijateľné podmienky konanie-zastavenie odvolanie-rozhodnutie o odvolaní</p>

Uznesenie:

spisová značka	IV. ÚS 427/2023
populárny názov	Určovacia žaloba - námietka premlčania zálož. pr.
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	05.09.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Princíp sudcovského dotvárania práva zakotvený v čl. 4 CSP sa týka hľadania riešenia procesnej otázky v prípade absencie výslovného pravidla a jeho účelom je zabrániť odmietnutiu spravodlivosti z dôvodu právo-pozitivistického formalizmu, resp. neprimeraného lipnutia iba na doslovnom znení právnej normy. Najvyšší súd odobril rozhodnutia nižších súdov v otázke procesnej prípustnosti žaloby o určenie a prípustnosti vznesenia námietky premlčania v takomto type konania s následkom možnosti výmazu záložného práva z evidencie katastra nehnuteľností. Z pohľadu ústavného súdu ide o zhodnotenie procesnej otázky, ktorú v prípade absencie výslovnej dikcie zákona možno riešiť aj prostredníctvom dotvorenia práva sudcom za splnenia podmienok podľa čl. 4 ods. 2 CSP.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka vystupovala ako žalovaná v spore vedenom okresným súdom proti žalobkyni fyzickej osobe o určenie, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom. Okresný súd rozsudkom zo 17. júla 2019 žalobe vyhovel a určil, že dotknuté nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne nie sú zaťažené záložným právom v prospech sťažovateľky zapísaným na príslušnom liste vlastníctva. Okresný súd ustálil, že žalobkyňa bola vlastníčkou nehnuteľností, ktoré boli zaťažené záložným právom zabezpečujúcim pohľadávku pôvodného veriteľa

	<p>OTP Banky Slovensko a. s., ktorá bola postúpená na sťažovateľku. Okresný súd vyvodil, že pohľadávka sťažovateľky zabezpečená záložným právom je premlčaná, vo vzťahu k premlčaniu záložného práva podľa okresného súdu nebolo potrebné, aby bola vznesená námietka premlčania zabezpečenej pohľadávky, relevantným je skúmanie, kedy uplynula premlčacia doba takejto pohľadávky.</p> <p>Rozsudkom krajského súdu z 30. novembra 2020 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Sťažovateľka napadla rozsudok krajského súdu dovolaním.</p> <p>Najvyšší súd dovolanie podané sťažovateľkou zamietol ako nedôvodné.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Najvyšší súd pri posudzovaní dôvodu dovolania podľa § 420 písm. f) CSP v okolnostiach konkrétneho prípadu posúdil možnosť existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne, ktorý vyvodil z iného právoplatného súdneho rozhodnutia, a to uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým bola dražobnej spoločnosti uložená povinnosť zdržať sa realizácie dobrovoľnej dražby, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o veci samej, a žalobkyni uložená povinnosť podať proti záložnému veriteľovi žalobu vo veci samej, ktorej predmetom bude určenie, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom. Opačný postup označil najvyšší súd za popretie zmyslu § 336 ods. 1 a 2 CSP, vnútornej bezrozpornosti právneho poriadku a predvídateľnosti práva (princípu právnej istoty) a ochrany dôvery občanov v právo a súdnu moc. Najvyšší súd teda k tejto námietke sťažovateľky zaujal stanovisko, ktoré je z pohľadu ústavného súdu riadne odôvodnené, zohľadňujúce konkrétne okolnosti prejednávanej veci a uprednostňujúce materiálnu ochranu práv pred prísny formalizmom. Bližšie právne zhodnotenie vhodnosti žalobného petitu poskytol dovolací súd v časti hodnotiacej namietané nesprávne právne posúdenie veci.</p> <p>Z hľadiska právneho posúdenia bola v prejednávanej veci vecne riešená otázka premlčania záložného práva. Následky spojené s touto právnou skutočnosťou zákon vo vzťahu k záložnému právu neupravuje, v aplikačnej praxi preto nie je ustálený jednoznačný postup, resp. záver, aké následky premlčanie záložného práva vyvoláva. Rovnakou optikou vnímal prejednanú vec aj najvyšší súd. V tomto kontexte preto podľa názoru ústavného súdu neobstojí námietka sťažovateľky, že žalobkyňa mala podať odvolanie proti uzneseniu o nariadení neodkladného opatrenia z dôvodu, že jej bola uložená povinnosť podať nesprávny typ žaloby. Od žalobkyne nebolo možné spravodlivo žiadať, aby sama posúdila, aký typ žaloby je na vyriešenie jej situácie vhodný, a to z dôvodu absencie zákonnej úpravy, ako aj aplikačnej praxe najvyšších súdnych autorít, na ktoré by sa eventuálne mohla odvolávať.</p> <p>Ústavný súd súhlasí aj s názorom najvyššieho súdu, že otázka existencie naliehavého právneho záujmu je úzko spätá aj s právnym posúdením veci ako celku, ku ktorému sa najvyšší súd vyjadril v ďalšej časti svojho rozsudku. Keďže sťažovateľka rozporuje aj túto časť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, bola aj táto časť podrobená prieskumu ústavného súdu.</p> <p>Ústavný súd konštatuje, že k obojm dovolacím otázkam, ktoré sťažovateľka formulovala, najvyšší súd poskytol dôkladné a podrobné odôvodnenie, s ktorým sa ale sťažovateľka nestotožňuje a považuje ho za nesprávne.</p> <p>Pri zodpovedaní prvej dovolacej otázky najvyšší súd zohľadnil jednak absenciu právnej úpravy, ako aj konkrétne okolnosti prejednávanej veci a na vec vyslovil svoj právny názor, aplikujúc čl. 4 ods. 2 CSP o sudcovskej tvorbe práva. Jeho právny názor teda ani nemôže zodpovedať striktne dikcii konkrétnej právnej normy, pretože takej normy niet. Právne posúdenie v súlade s aplikovaným čl. 4 ods. 2 CSP by teda malo zodpovedať princípom všeobecnej spravodlivosti a princípom, na ktorých spočíva procesný kódex, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít a v tomto rámci ústavný súd posúdil závery najvyššieho súdu v časti prvej</p>

dovolacej otázky.

Princíp sudcovského dotvárania práva zakotvený v čl. 4 CSP sa týka hľadania riešenia procesnej otázky v prípade absencie výslovného pravidla a jeho účelom je zabrániť odmietnutiu spravodlivosti z dôvodu právno-pozitivistického formalizmu, resp. neprimeraného lipnutia iba na doslovnom znení právnej normy. V prejednávanej veci najvyšší súd odobril rozhodnutia nižších súdov v otázke procesnej prípustnosti žaloby o určenie a prípustnosti vznesenia námietky premlčania v takomto type konania s následkom možnosti výmazu záložného práva z evidencie katastra nehnuteľností. Z pohľadu ústavného súdu ide teda o zhodnotenie procesnej otázky, ktorú v prípade absencie výslovej dikcie zákona možno riešiť aj prostredníctvom dotvorenia práva sudcom za splnenia podmienok podľa čl. 4 ods. 2 CSP.

Ústavný súd identifikoval, že aj v odbornej verejnosti prebieha diskusia o nedostatkoch právnej úpravy týkajúcej sa následkov premlčania záložného práva. Bol vyslovený názor, podľa ktorého sa určovacou žalobou možno domáhať určenia, že záložné právo tu nie je v dôsledku jeho premlčania a takýto rozsudok môže byť podkladom na výmaz záložného práva z evidencie katastra (porov. MRVA, M. Premlčanie záložného práva zriadeného podľa § 151a a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a následky jeho premlčania. In: *Bulletin slovenskej advokácie* č. 10/2016, s. 14 a nasl.).

Ďalej sa objavil aj názor, že súd určovacím rozsudkom ku dňu vyhlásenia rozhodnutia deklaruje, či požadované právo existuje alebo neexistuje. Keďže záložné právo, ktorého výkon je premlčaný, naďalej ako vecné právo existuje, petit žaloby o určenie neexistencie záložného práva nemá hmotnoprávnu oporu v zákone. Záložca sa môže s výhľadom na úspech domáhať len určenia, že výkon záložného práva je vo vzťahu ku konkrétnym pohľadávkam premlčaný. Tento rozsudok ale nemôže byť podkladom na výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností pre absenciu adekvátnej hmotnoprávnej a procesnej úpravy. Na základe právoplatného rozsudku súdu, ktorým sa určí premlčanie výkonu záložného práva, resp. nevykonateľnosť záložného práva, dôjde k zmene tohto záložného práva a príslušný orgán katastra k záložnému právu zapíše aj poznámku o tom, že výkon tohto práva je vo vzťahu ku konkrétnej zabezpečenej pohľadávke premlčaný [porov. PREDÍK, M., VALACHOVIČ, M. Niekoľko poznámok k výkonu záložného práva a jeho premlčaniu (2. časť). In: *Bulletin slovenskej advokácie* č. 1-2/2019, s. 12 a nasl.].

Iní autori zastávajú názor, že záložca má naliehavý právny záujem na určení, že premlčané záložné právo nie je vykonateľné vzhľadom na dovolanie sa premlčania záložcom. Podľa nich je prijateľná interpretácia, že takýto určovací rozsudok je podkladom na výmaz záložného práva z príslušného registra záložných práv, a to napriek tomu, že záložné právo vo svojej naturálnej podobe *de iure* trvá (porov. ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – § 450. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 1241.).

Ústavný súd pre komplexnosť pohľadu považuje za vhodné poukázať aj na návrh novely Občianskeho zákonníka, ktorý bol na verejné pripomienkovanie predložený už 15. októbra 2018, kde sa v navrhovanom § 114h zakotvuje, že „Ak je právo, z ktorého premlčaný nárok vyplýva, zapísané vo verejnom zozname alebo registri, možno ho vymazať na základe rozhodnutia súdu o tom, že tu takéto právo nie je.“.

Dôvodová správa k tomuto ustanoveniu uvádza, že „Vzhľadom na celkovú zmenu koncepcie inštitútu premlčania v súkromnom práve je nevyhnutné zaviesť osobitné pravidlo pre účinky premlčania vo vzťahu k nárokom, ktoré sa neuplatňujú na súde (napr. nároky zo záložného alebo zádržného práva). Primárnym účinkom je oprávnenie povinnej osoby mimosúdne namietnuť

premlčanie, v dôsledku čoho nemôže veriteľ svoj nárok vykonať. Tohto práva sa povinná osoba nemôže vopred vzdáť (porovnaj § 114g ods. 4). Napriek tomu, že dôvodne vznesenou námietkou premlčania nedochádza k reálnemu zániku práva ani premlčaného nároku, v záujme právnej istoty je povinná osoba oprávnená domáhať sa žalobou podľa § 137 písm. c) CSP určenia, na základe ktorého bude možný výmaz príslušného práva z verejného zoznamu alebo registra. Typickým príkladom je premlčaný nárok zo záložného práva, pri ktorom nie je daný legitímny dôvod časovo neobmedzeného trvania jeho zápisu (aj keď samotné záložné právo nezaniklo) a záložca sa môže úspešne domáhať určenia, že záloh nie je záložným právom zaťažený. K týmto záverom dospela súdna prax už za predchádzajúcej úpravy.“.

Riešenie, ktoré najvyšší sud v napadnutom rozsudku zvolil, tak z pohľadu ústavného súdu zodpovedá prevažujúcemu názoru odbornej verejnosti o procesnej možnosti podania určovacej žaloby, v rámci ktorej bude vznesená námietka premlčania záložného práva, a takýto rozsudok môže slúžiť ako podklad na výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností. Toto riešenie zodpovedá aj navrhovanej novej právnej úprave. Ide teda o riešenie zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy.

V súvislosti s povahou premlčaného práva na výkon záložného práva možno poukázať (pri podobnosti hmotnoprávnej úpravy) aj na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 21 Cdo 2185/2009 z 21. decembra 2010: «Aj keď premlčané právo pretrváva – všeobecne vzaté – ako tzv. naturálna obligácia, nemožno takýto záver bez ďalšieho vziať aj na záložné právo. K speňaženiu zálohu môže dôjsť na návrh záložného veriteľa, ak osobitné právne predpisy neustanovujú iné spôsoby speňaženia, napr. vo verejnej dražbe vykonávanej podľa zákona č. 26/2000 Zb., o verejných dražbách, v znení neskorších predpisov, alebo súdnym predajom zálohu (porov. § 165a ods.1 ObčZ). Ak záložný dlžník namietol dôvodne premlčanie záložného práva, nemožno tu úspešne dovodzovať tzv. naturálnu obligáciu spočívajúcu v možnosti uspokojenia zaistenej pohľadávky z výťažku speňaženia zálohu, pretože speňaženie zálohu na návrh záložného veriteľa tu už nemôže byť vykonané a dobrovoľné splnenie práva (nároku) na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky z výťažku speňaženia zálohu záložným dlžníkom nie je pojmovo možné; k prijatiu „premlčaného dlhu“ teda v tomto prípade, na rozdiel od záväzkových právnych vzťahov, už z povahy veci nemôže dôjsť.». Je potrebné upozorniť, že v Českej republike sa do prijatia nového civilného kódexu výkon záložného práva realizoval odlišným spôsobom ako u nás, česká právna úprava záložného práva vychádzala z koncepcie, že výkon záložného práva bolo možné realizovať výlučne na základe exekučného titulu (cez inštitút verejných dražieb alebo tzv. konanie o výkon rozhodnutia súdnym predajom zálohu). Táto odlišnosť ale nemá vplyv na to, akú povahu, resp. obsah má premlčané právo na výkon záložného práva. Pojmovo možno súhlasiť s názorom, že sa nepremlčuje záložné právo, ale právo záložného veriteľa na jeho výkon, t. j. možnosť s úspechom realizovať uhradzovaciu funkciu záložného práva (porov. ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – § 450. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 679., podobne VYMAZAL, L. Promlčení zástavního práva. *Právní rozhledy*, 2009, č. 3 s. 95.), a s tým súvisia konsekvencie, ktoré vyplývajú pre záložného veriteľa, a teda či navrhované riešenie zodpovedá princípom všeobecnej spravodlivosti a rozumne usporadúva procesné vzťahy.

V zmysle § 151a Občianskeho zákonníka záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva, ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená.

Pre účely posúdenia prípadného negatívneho dopadu na právne postavenie sťažovateľky, resp. záložného veriteľa všeobecne je potrebné posúdiť, aké právo mu ostane zachované, ak záložca úspešne namietne premlčanie jeho práva na výkon záložného práva. Je nepochybné, že v takom prípade sa záložný veriteľ

nemôže domôcť výkonu svojho záložného práva. Záložné právo je zabezpečovacím inštitútom a obsahuje subjektívne právo veriteľa uspokojiť svoju pohľadávku zo zálohu, a to zákonom predpokladaným, resp. zmluvne dohodnutých spôsobom. Oproti tomu stojí povinnosť záložcu strpieť výkon záložného práva. Je otázne, či je možné, ako to aj sťažovateľka argumentuje, realizovať výkon premlčaného záložného práva dobrovoľne so súhlasom záložcu.

Obsah záväzku na strane záložcu nespočíva v aktívnom konaní, ale v povinnosti niečo strpieť. Ak by tu mal byť prítomný prvok dobrovoľnosti, pojmovo už nejde o výkon záložného práva, ale v takomto konštrukte môžeme hľadať iné právne inštitúty. Zabezpečenie záväzku záložným právom teda spočíva v tom, že veriteľ, ak jeho splatná pohľadávka nie je riadne a včas splnená, je oprávnený sám bez ingerencie, resp. súčinnosti záložcu, teda jednostranne, uspokojiť sa zo zálohu a záložca výkon jeho práva musí strpieť. Premlčaním, t. j. nevykonaním tohto práva v ustanovenej dobe, nemožno veriteľovi priznať právo na výkon záložného práva. Pojmovým obsahom záložného práva je teda jeho výkon, ak k výkonu nedôjde pred uplynutím premlčacej doby, uplatnením námietky premlčania záložcom dôjde k vyprázdneniu obsahu subjektívneho práva veriteľa. Podobný záver učinil ústavný súd aj v náleze sp. zn. II. ÚS 250/2011: „Ak záložný veriteľ neuplatnil v premlčacej lehote právo na uspokojenie pohľadávky zabezpečenej z výťažku z predaja zo zálohu, má to za následok, ak sa záložca dovoľá premlčania tohto práva, že záložný veriteľ sa nemôže úspešne domôcť speňaženia zálohu (uspokojenia zabezpečenej pohľadávky z výťažku z predaja zálohu). Záložné právo v takom prípade už nemôže byť naďalej spôsobilým predmetom na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky.“

Na základe uvedeného možno ustáliť, že premlčané záložné právo už nemôže plniť svoju uhradovaciu, a teda tým aj zabezpečovaciu funkciu, preto jeho ďalší zápis v príslušnom katastri nehnuteľností neopodstatnene a bez relevantného dôvodu zaťažuje záložcu. Je preto žiaduce, aby takýto zápis bol vymazaný. Tento záver následne nestavia záložného veriteľa do nevýhodnejšieho postavenia oproti záložcovi, keďže záložný veriteľ mal do času uplynutia premlčacej doby (3 roky, pozn.) dostatok priestoru na výkon svojho záložného práva. Argument sťažovateľky o strate jej postavenia ako v poradí 1. záložného veriteľa vyznieva účelovo, pretože indikuje, že by sťažovateľka aj po uplynutí premlčacej doby mala byť oprávnená na uspokojenie na úkor ostatných záložných veriteľov, a teda jej právne postavenie by malo byť rovnocenné so záložnými veriteľmi, ktorých záložné právo nebolo premlčané a výkon svojho záložného práva realizovali včas.

Existencia inštitútu premlčania je dôsledkom požiadavky právnej istoty, ktorá sa prejavuje i v tom, aby nepretrvávali nevyjasnené právne vzťahy a neuspokojené práva bez časového obmedzenia po neprimerane dlhú dobu. Inštitút premlčania má motivovať veriteľov, aby svoje práva uplatňovali včas. Premlčaním právo nezaniká, je obmedzená iba jeho žalovateľnosť, teda možnosť súdne alebo inak mocensky ho vykonať. K premlčaniu práva dochádza márnym uplynutím premlčacej doby, nástup jeho následkov je podmienený námietkou dlžníka. Tak, ako je pre veriteľa významnou hodnotou právneho štátu vymožiteľnosť práva, pre dlžníka je rovnako významnou hodnotou aj naplnenie princípu právnej istoty. Z uvedeného je zjavné, že všeobecný súd je povinný riešiť spory vedené pred ním so zohľadnením všetkých princíпов právneho štátu a hľadať v situácii, keď sa záujmy účastníkov konania vedeného pred ním dostanú do rozporu, ústavnú rovnováhu medzi nimi (II. ÚS 250/2011).

Vzhľadom na uvedené úvahy ústavný súd konštatuje, že právny záver najvyššieho súdu vyslovený v prejednávanej veci nevytvára nerovnovážny stav medzi záložcom a záložným veriteľom, ale, práve naopak, vyplňa legislatívnu medzeru, ktorá do nevýhodnej pozície stavala záložcu, čím zodpovedá princípom všeobecnej spravodlivosti a rozumne usporadúva procesné vzťahy. Toto riešenie tak nepresahuje medze, ktoré v zmysle zásady sudcovskej tvorby práva podľa čl. 4 ods. 2 CSP právny poriadok súdu ustanovuje, preto ho

	<p>nemožno označiť za svojvoľné či arbitrárne.</p> <p>Vo vzťahu k sťažovateľkou formulovanej druhej právnej otázke o možnosti prihladať na námietku premlčania výkonu záložného práva, ak nebola vznesená námietka premlčania zabezpečenej pohľadávky, najvyšší súd odkázal na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 250/2011 z 8. decembra 2011: „<i>Pokiaľ ustanovenie § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka predlžuje plynutie premlčacej doby práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu tak, že ustanovuje, že záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka, vychádza z toho, že je potrebné skúmať iba to, kedy uplynie premlčacia doba zabezpečovanej pohľadávky, avšak nie to, či bola dlžníkom vo vzťahu k právu veriteľa domáhať sa splnenia zabezpečovanej pohľadávky aj vznesená námietka premlčania. Vznesenie námietky premlčania záložného práva je významné iba vo vzťahu k právu záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu, pričom je zrejmé, že túto námietku môže vzniesť iba záložca a prvý raz tak môže (úspešne) urobiť až v momente, keď uplynula premlčacia doba aj zabezpečovanej pohľadávky, nielen trojročná premlčacia doba pre premlčanie práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu. V prípade ak tieto premlčacie doby uplynuli, záložný veriteľ nezačal s predajom zálohu a záložcom bola námietka premlčania vznesená, stráca záložný veriteľ možnosť domáhať sa (proti vôli záložcu) uspokojenia zo zálohu, pretože jeho záložné právo je premlčané.“</i></p> <p>Citované závery možno chápať v tom zmysle, že záložca môže účinne namietat premlčanie záložného práva a dlžník premlčanie zabezpečeného záväzku, akcesorita záložného práva spočíva v tom, že záložné právo sa nepremlčuje skôr ako ním zabezpečená pohľadávka.</p> <p>Najvyšší súd v tomto prípade akceptoval výklad, že pri skúmaní, či premlčanie záložného práva mohlo nastať z hľadiska posúdenia, či hlavný záväzok bol tiež premlčaný, je postačujúce, ak je objektívne jasné, že uplynula premlčacia doba vo vzťahu k hlavnému záväzku, a nie je potrebné vyžadovať, aby bolo premlčanie dlžníkom aj účinne namietané. Je pravdou, že súd prihliadne na premlčanie iba na námietku dlžníka, uvedené je ale potrebné chápať v kontexte sporového konania o priznanie plnenia z hlavného záväzkového vzťahu.</p> <p>Argument sťažovateľky, že odkaz na nález č. k. II. ÚS 250/2011 z 8. decembra 2011 nie je priliehavý, lebo tu bola osoba dlžníka a záložcu totožná, navyše nie je správny, aj v tejto veci záložca nebol súčasne aj dlžníkom pohľadávky zabezpečenej záložným právom. Závery nálezu citované najvyšším súdom sú aplikovateľné na prejednávajúcu vec.</p> <p>Ústavný súd v namietanom rozsudku nezistil zjavne svojvoľný, arbitrárny, resp. neodôvodnený výklad príslušnej právnej normy, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu, resp. právom na spravodlivé súdne konanie. Rovnaký záver možno konštatovať aj vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 13 dohovoru, ktoré sťažovateľka ani zvlášť argumentačne nepodporila. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>záložné právo</p>

	žaloba-určovacia premlčanie-premlčanie v občianskom práve analógia-legis/zákona
spisová značka	IV. ÚS 469/2023
populárny názov	Právo na ochranu zdravia vo výkone trestu
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	19.09.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 40 Ústava Slovenskej republiky čl. 51 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1
analytická právna veta	Štát má zodpovednosť za prevádzkovanie ústavov, v ktorých umiestňuje odsúdených na výkon trestu odňatia slobody, preto má povinnosť vytvoriť im také podmienky, aby jeho pričinením nedochádzalo k neprípustnému zásahu do zdravia odsúdených. Zdravie je pritom definované nielen ako absencia choroby, ale ako stav celkovej fyzickej, duševnej a sociálnej pohody. Určité záväzky môžu vzniknúť štátu aj z hľadiska práv uvedených v dohovore, ako naznačujú aj rozsudky ESĽP. Okrem negatívnych povinností zdržať sa zásahu do zdravia obyvateľov možno z práva na ochranu zdravia vyvodit' povinnosť štátu chrániť jednotlivca pred takými zásahmi tretích osôb.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ podaním z 30. júla 2021 adresovaným generálnej prokuratúre namietal viacero porušení zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody, vrátane nezabezpečenia vhodného prostredia pre nefajčiarov. Následne bola 21. septembra 2021 vykonaná tematická previerka stavu zákonnosti v ústave krajskou prokuratúrou. Zo záverov previerky vyplynulo, že neboli zistené závažné nedostatky, a preto vo vzťahu k uvedenému ústavu nebolo potrebné zo strany povereného dozorového prokurátora prijať osobitné opatrenia.</p> <p>Sťažovateľ podaním z 24. septembra 2021 adresovaným generálnej prokuratúre namietal zákonnosť postupu krajskej prokuratúry a záverov jej záznamu z tematickej previerky.</p> <p>Toto podanie sťažovateľa, bolo generálnou prokuratúrou vybavené prípisom z 15. novembra 2021, v ktorom dospela k záveru, že v postupe dozorového prokurátora vo forme tematickej previerky v ústave neexistovala žiadne porušenie zákona alebo iného právneho predpisu, na ktoré by bolo potrebné reagovať prijatím prokurátorského opatrenia, a preto tento podnet odložila ako nedôvodný.</p> <p>Sťažovateľ podaním z 15. augusta 2022 adresovaným generálnej prokuratúre opätovne namietal zákonnosť postupu krajskej prokuratúry a záverov jej záznamu z tematickej previerky. Toto podanie sťažovateľa, ktoré bolo po obsahovej stránke vyhodnotené generálnou prokuratúrou ako opakovaný podnet podľa § 36 ods. 1 a nasl. zákona o prokuratúre, bolo generálnou prokuratúrou vybavené napadnutým prípisom z 18. novembra 2022, ktorým opakovaný podnet sťažovateľa ako nedôvodný odložila.</p>
z odôvodnenia	Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení označených práv časťou napadnutého prípisu generálnej prokuratúry. Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu malo dôjsť tým, že ústav nevytvoril zdravotne vhodné priestory pre nefajčiarov, nedostatočne kontroloval priestory ústavu, neprijal ďalšie opatrenia. Prvá veta čl. 40 ústavy je všeobecným ustanovením, ktoré garantuje právo na zdravie a ktoré nachádza uplatnenie v otázkach nepokrytých druhou vetou (prístup občanov k zdravotnej starostlivosti a zdravotným pomôckam). Ide najmä o oblasti verejného zdravia či determinantov zdravia, ktorými sú životné prostredie, pracovné prostredie, genetické faktory, spôsob života. V čl. 40 sa primárne rieši otázka pozitívnych záväzkov práva na zdravie. Pozitívny záväzok štátu účinne zabezpečovať ochranu zdravia je realizovaný predovšetkým prijatím právnej úpravy zameranej na ochranu zdravia (PL. ÚS 10/2013). Tú na

celospoločenskej úrovni upravujú viaceré zákony vrátane zákona o ochrane nefajčiarov. Štát týmto na seba prebral pozitívny záväzok ochrany zdravia svojich obyvateľov (PL. ÚS 4/2021). Zdravie a jeho ochrana sú na jednej strane vecou každého jednotlivca, na druhej strane však verejné zdravie je vecou spoločnosti týkajúcou sa každého jej člena. Verejné zdravie zákonodarca označuje ako úroveň zdravia spoločnosti, ktorá zodpovedá úrovni poskytovanej zdravotnej starostlivosti, ochrany a podpory zdravia a ekonomickej úrovni spoločnosti.

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyvodil viaceré prvky práva na zdravie, ktoré nie je výslovne zakotvené v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), z práva na život, práva na súkromie alebo ochrany ľudskej dôstojnosti. Vo svojom prípadovom práve uviedol, že nie je konsenzus v rámci členských štátov Rady Európy vo vzťahu k ochrane pred pasívnym fajčením vo väzení. V prípade, keď odsúdený nefajčiar bol umiestnený do samostatnej cely a keď fajčenie bolo dovolené len v spoločnom priestore s televíziou, ESLP neuznal, že vyvstáva zdravotná otázka v súvislosti s pasívnym fajčením (rozhodnutie Aparicio Benito proti Španielsku z 13. 11. 2006, sťažnosť č. 36150/03). Naproti tomu v prípade, keď odsúdený nefajčiar nikdy nemal samostatnú celu a musel tolerovať fajčenie spoluväzňov dokonca vo väzenskej ošetrovni a nemocnici pre odsúdených proti odporúčaniam svojho lekára, ESLP vyslovil porušenie čl. 3 dohovoru (rozsudok Florea proti Rumunsku zo 14. 9. 2010, body 60 – 62, sťažnosť č. 37186/03). Avšak ak vnútroštátne orgány podnikli nevyhnutné kroky, aby odpovedali na sťažnosti odsúdeného jeho presunutím na celu s nefajčiarimi, podľa ESLP nevznikla otázka podľa dohovoru [rozsudok Stoine Hristov proti Bulharsku (č. 2) zo 16. 10. 2008, body 43 – 46, sťažnosť č. 36244/02]. Ďalej rozsudkom vo veci Elefteriadis proti Rumunsku z 25. 1. 2011 (body 49 – 55, sťažnosť č. 38427/05) ESLP rozhodol, že štát mal prijať opatrenia na ochranu odsúdeného trpiaceho chronickým pľúcnym ochorením pred účinkami pasívneho fajčenia, keď, ako v prípade tamojšieho sťažovateľa, lekárske vyšetrenia naznačovali, že je to nevyhnutné zo zdravotných dôvodov. Orgány preto mali podniknúť kroky na ochranu zdravia sťažovateľa, osobitne jeho oddelením od odsúdených, ktorí fajčili, ako opakovane požadoval. Zdalo sa to byť žiaduce, ale aj možné, keďže vo väzení bola cela, v ktorej žiadny z odsúdených nefajčil. Skutočnosť, že dotknuté väzenie bolo preplnené v relevantnom čase, žiadnym spôsobom nezbavovala orgány ich povinnosti chrániť zdravie sťažovateľa.

Odsúdených je možné považovať za zraniteľnú skupinu osôb, keďže sa nachádzajú v moci štátu, v jeho zariadeniach, kde sú v zásade pod dohľadom štátom zriadeného bezpečnostného zboru (m. m. rozsudok Tarariyeva proti Rusku zo 14. 12. 2006, sťažnosť č. 4353/03, bod 73). Ústavom na výkon trestu odňatia slobody vyplývajú viaceré povinnosti vo vzťahu k ochrane zdravia odsúdených, konkrétne aj zdravia nefajčiarov, priamo zo zákona č. 475/2005 Z. z. [sťažovateľom odkazovaný § 18 ods. 9, § 40 písm. j) a § 52 ods. 2]. Je otázne, či tieto, ako aj ďalšie povinnosti vo vzťahu k ochrane zdravia odsúdených možno považovať za sledujúce verejný záujem na ochrane zdravia tak, ako to je pri zákone o ochrane nefajčiarov. Ústavný súd však za rozhodujúce považuje, že štát má zodpovednosť za prevádzkovanie ústavov, v ktorých umiestňuje odsúdených na výkon trestu odňatia slobody, preto má povinnosť vytvoriť im také podmienky, aby jeho pričinením nedochádzalo k neprípustnému zásahu do zdravia odsúdených. Zdravie je pritom definované nielen ako absencia choroby, ale ako stav celkovej fyzickej, duševnej a sociálnej pohody (Preambula Ústavy Svetovej zdravotníckej organizácie). Určité záväzky môžu vzniknúť štátu aj z hľadiska práv uvedených v dohovore, ako naznačujú už uvedené rozsudky ESLP. Okrem negatívnych povinností zdržať sa zásahu do zdravia obyvateľov možno z práva na ochranu zdravia vyvodiť povinnosť štátu chrániť jednotlivca pred takýmito zásahmi tretích osôb (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 2/15, bod 18). Ako sťažovateľ uvádza a ako aj z napadnutého prípisu vyplýva, ústav zriadil osobitné priestory (fajčiarske, fajčiarske priestory, resp. cely) podľa zákona č. 475/2005 Z. z. Ústav má medzi prostriedky zaobchádzania zaradenú aj disciplinárnu právomoc (§ 16 zákona č. 475/2005 Z.

z.), ktorou môže postihovať nedodržiavanie zákazu fajčiť v iných ako vo vyhradených priestoroch.

Právo na ochranu zdravia podľa prvej vety čl. 40 ústavy, ktorého porušenia sa sťažovateľ domáhal prostredníctvom aplikácie ustanovení zákona o ochrane nefajčiarov (ako predpisu sledujúceho verejný záujem na ochrane zdravia), nemá v uvedenej konštrukcii na okolnosti prípadu jasné uplatnenie. Argument o práve na ochranu zdravia vyplývajúcom z čl. 40 ústavy opretý len o aplikáciu povinností vyplývajúcich zo zákona o ochrane nefajčiarov preto nemôže v jeho veci bez ďalšieho obstať. Ústavný súd však zaregistroval, že riaditeľ ústavu vo svojej odpovedi odkazoval na zákon o ochrane nefajčiarov v zmysle, že rozkaz generálneho riaditeľa ZVJS č. 26/2005 v znení rozkazu generálneho riaditeľa č. 29/2009 zabezpečuje ochranu zdravia odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody v súlade s týmto zákonom.

Zohľadňujúc obsah práva na ochranu zdravia podľa prvej vety čl. 40 ústavy, ústavný súd nepovažuje za negatívne dotknutú jeho esenciálnu zložku napadnutým prípisom. Opatrenia, ktoré štát (ústav) podľa sťažovateľa mal prijať a neprijal na ochranu jeho zdravia pred účinkami fajčenia, nepredstavujú zásah do samotnej podstaty práva na ochranu zdravia. Ústav sa riadil rozkazom generálneho riaditeľa, ktorý bol prijatý aj s ohľadom na ochranu nefajčiarov.

Sťažovateľ naznačil svoje predstavy, ako by mohol ústav vo väčšom rozsahu dosiahnuť dodržiavanie zákazu fajčenia v spoločných priestoroch (stála prítomnosť príslušníka ZVJS na oddiele a nielen približne každé 2 hodiny, kamerový systém, dymové hlásiče). Iste ide o návrhy spôsobilé dosiahnuť sťažovateľom želaný stav, ale s evidentným dopadom na personálne a materiálne kapacity ústavu. Ústavný súd nevidí ani v situácii, keď nie sú sťažovateľom požadované opatrenia prijaté, nedostatok, ktorý by svojvoľne a zásadne znižoval štandard základného práva sťažovateľa alebo by nebol dostatočne opretý o racionálnu úvahu.

To, že sa v ústave vyskytujú situácie, keď je sťažovateľ vystavený účinkom fajčenia, hneď nevedie k záveru o porušení práva na ochranu zdravia. Sťažovateľ naznačuje, že viaceré disciplinárne previnenia zostávajú nevyriešené, netvrdí však neúčinnosť systému vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti alebo to, že by príslušníci ZVJS podporovali alebo umožňovali nerešpektovanie zákazu fajčenia mimo vyhradených priestorov. Z tvrdení sťažovateľa a pripojených príloh nevyplýva, že by zákaz fajčenia mal v ústave iba formálnu povahu a nebol by vôbec dodržiavaný. Tvrdenia sťažovateľa o vyhýbaní sa odsúdených odhaleniu porušovania zákazu fajčenia vo vyhradených priestoroch a o nedostatočnej kontrole, aj keď môžu vychádzať z priamych skúseností sťažovateľa, sú rovnako „kritickým momentom“, ktorý ústavnému súdu ani predtým prokuratúre nepreukázal. Príslušný oprávnený (disciplinárny) orgán ústavu nemohol konať bez toho, aby disponoval dostatočne konkrétnymi skutkovými poznatkami o porušovaní zákazu alebo povinností vzťahujúcich sa na odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody. Sťažovateľ tiež nekonkretizoval, či oznámil prípadné opakované porušenia zákazu fajčiť mimo vyhradených priestorov odsúdenými alebo príslušníkmi ZVJS nielen dotknutým osobám, ktoré mali porušovať zákaz, ale aj príslušným orgánom s právomocou prijať ďalšie opatrenia a ak áno, ako boli tieto oznámenia príslušnými orgánmi posúdené. Argument naznačujúci miernosť ukladaných disciplinárnych opatrení sťažovateľ nepoužil v podaniach adresovaných prokuratúre, navyše sa týka priamo iných osôb odlišných od sťažovateľa.

Sťažovateľ tak stavia ústavný súd vzhľadom na časť svojej argumentácie do pozície disciplinárneho orgánu (hoci predkladá len všeobecné informácie o porušovaní zákazu fajčiť, pozn.), resp. orgánu, ktorý by mal konštatovať zlyhanie systému vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti pri zákaze fajčenia mimo vyhradených priestorov. Okrem namietaného nedodržiavania zákona č. 475/2005 Z. z. v časti zákazu fajčiť v iných ako vyhradených priestoroch [§ 40

	<p>písm. j) zákona č. 475/2005 Z. z.] a nedostatočnej kontroly oddielu, ktoré navyše neboli ani po tematickej kontrole potvrdené, neposkytol sťažovateľ ústavnému súdu takú ústavnoprávne relevantnú argumentáciu, ktorá by sa mohla premietnuť do záveru o porušení jeho základného práva podľa ústavy.</p> <p>Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnenia napadnutého prípisu generálnej prokuratúry (v spojení s obsahom prípisu generálnej prokuratúry z 15. novembra 2021, s ktorým sa generálna prokuratúra v napadnutom prípise stotožnila, a so súvisiacimi závermi uvedenými v odpovedi riaditeľa), konštatuje ústavnú konformnosť odôvodnenia napadnutého prípisu generálnej prokuratúry v časti námietky o nevytvorení zdravotne vhodných priestorov pre nefajčiarov. Námietky sťažovateľa boli vybavené ústavom v odpovedi riaditeľa, na ktorú odkázala aj generálna prokuratúra v napadnutom prípise spolu s vlastným stanoviskom.</p> <p>Už uvedené neznamena, že ústavný súd berie námietky sťažovateľa na ľahkú váhu. Práve naopak, je pripravený zasiahnuť na ochranu sťažovateľov, ktorí reálne znášajú dôsledky zásahov do svojich ústavou zaručených práv, avšak namietané zásahy do nich musia byť primeraným spôsobom podložené a zároveň musia dosahovať relevantnú intenzitu.</p> <p>Ústavný súd tak pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že sťažovateľom napadnutá časť prípisu generálnej prokuratúry nesignalizuje možnosť porušenia základného práva podľa čl. 40 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy (ktorý len určuje medze práva podľa čl. 40 ústavy, pozn.), ktorej dôvodnosť by bolo potrebné preskúmať ústavným súdom po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. že medzi sťažovateľom napadnutou časťou prípisu generálnej prokuratúry na jednej strane a obsahom tohto práva na strane druhej neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd preto dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>trest-odňatia slobody výkon trestu subsidiarita prokurátor, prokuratúra-podnet prokurátor, prokuratúra-dozor prokurátora práva a slobody – hospodárske, sociálne a kultúrne práva-právo na ochranu zdravia pozitívny záväzok</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.